

των, ἂν ἐνθυμεῖτο νὰ φωνάξῃ ξύλα κούτσουρα, καὶ τοῦτο, ἂν εὕρισκετο πλησίον κατοικημένου μέρους, ἢ ἂν ἔτρεφεν εἰς τὸν οἶκόν του μέλανα ἀλέκτορα. Ἄλλοτε δὲ ἐφώρων κατὰ τῶν μύλων, πρὸς οὓς τρέφουσιν ἰδιάζουσιν στοργήν, καὶ εἰσδύοντες εἰς αὐτοὺς παρηγόλουν διὰ παντοίων μηχανευμάτων τοὺς μυλωθροὺς, κατασκευάζοντες πῆττες, μαγαρίζοντες τὰ τροφίμα των, τὴν στάχτην τῆς πυρᾶς, τὸν συντριβόμενον σίτον ὑπὸ τὴν ἀσφυκτικὴν πίεσιν τῆς μυλόπετρας. Καὶ ἂν κατὰ τύχην εὕρισκετο ἐντὸς τοῦ μύλου γυνή τις—ὥραία ὅμως, διότι τὸ γῆρας βδελύσσονται, καὶ ἐξαφανίζονται ἐνώπιόν του οἱ κύριοι αὐτοί—ἐφιλοτιμοῦντο ν' ἁλέσωσι διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν των τὸν σίτον τῆς, καὶ κατόπιν ἐπετίθεντο κατ' αὐτῆς, τριγυρίζοντες καὶ ἐποφθαλμιῶντες ἐρωτικώτατα. Καὶ δυστυχία εἰς τὴν καλλονὴν ἐκείνην, ἂν ἐστερεῖτο εὐφυΐας καὶ ἐτοιμότητος, διὰ νὰ τοὺς ἀποστείλῃ αἴφνης νὰ τῆς φέρουν τὰ νυφικὰ τῆς, ἀποπλανῶσα αὐτοὺς καὶ κερδίζουσα καιρὸν νὰ φορτώσῃ τὸ ἄλευρόν τῆς, καὶ νὰ εὐρεθῇ μίαν ὥραν ἀρχήτερα εἰς τὸ χωρίον τῆς.

Ἄλλοτε περιφερόμενοι περίξ τῶν οἰκιῶν, καὶ ὁσφραίνόμενοι ἐκ τοῦ ἀναθρώσκοντος καπνοῦ τῶν καπνοδόχων τὴν οἰκογενειακὴν συγκέντρωσιν, περίξ τῆς φλογοβολούσης ἐστίας μὲ τὸν παππούλην κατέχοντα τὴν πλησιεστέραν πρὸς τὸ πῦρ θέσιν, καὶ τοὺς μικροὺς οὐλότρηχας ἐγγόνους του συνωστιζομένους περὶ αὐτόν, εἰσεπήδων κατερχόμενοι διὰ τῆς καπνοδόχου ἐντὸς τῆς οἰκίας, καὶ εἰς τὴν πρώτην ἀταξίαν τῶν μικρῶν ἐμαγαρίζον τὰς κάλτσας των καὶ τὰ χονδρά των σανδάλια. Καὶ δὲν ἔφευγον ἐκεῖθεν, ἂν δὲν ἐφῶναι ὁ ἀμειλικτος ἐχθρὸς των, ὁ ἀλέκτωρ, ἐξερχόμενοι ἐν εἶδει καπνοῦ διὰ μέσου τῶν κλειθρῶν τῆς θύρας. Ἄλλοτε πάλιν παρεφύλαττον τὴν φίλεργον οἰκοκυράν, καθ' ἣν ὥραν ἐξηγείρετο τὴν νύκτα, διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὰς ἀπαραιτήτους τηγανίτας τῶν ἑορτῶν, καὶ κατήρχοντο, πάλιν διὰ τῶν καπνοδόχων, καὶ ἀλληλοκρατούμενοι διὰ τῶν χειρῶν, ἐσχημάτιζον μακρὰν ἄλυσιν πέριξ τῶν ἀγκυζόντων γλυκισμάτων καὶ ἔψαλλον ἐπιμόμως, ἕως ὅτου τοῖς καρεῖχτο τὸ ποθούμενον :

Μάννα, τσιτσὶ λουκάνικο,
μαχαῖρι μαυρομάνικο,
κομμάτι ξεροτήγανο
νὰ φάω καὶ νὰ φύω.

Καὶ ἄλλοτε ἡλεκτριζόμενοι ἐκ τῆς συνεχοῦς κωδωνοκρουσίας τῶν νυκτερινῶν λειτουργιῶν τῶν Χριστουγέννων, καὶ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, παρεμόνοντο τοὺς ἐξεγειρομένους διὰ νὰ λειτουργηθῶσι καὶ νὰ κοινωνήσωσι, σβύνοντες τὰ μικρὰ φαναράκια των, καὶ παρεμβάλλοντες σκότος πυκνὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των, μυκτηρίζοντες καὶ παραπλανῶντες αὐτοὺς μακρὰν τῆς ἐκκλησίας· ἐνίοτε δὲ καταμολύνοντες μόνον τὰ ἐνδύματα ἁμαρτωλοῦ τινος, τὸν ἄφινον νὰ ὑπάγῃ ἐν οἰκτρᾷ καταστάσει εἰς τὸν ναόν. Καὶ τέλος καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς δωδεκαήμερου βασιλείας των, ἐφεύρισκον ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν πλεκτάνας ἀπείρους, ἐν αἷς περιέπλεκον ἀδιεξόδως πάντα ἄνθρωπον, μὴ φέροντα ἰδιαίτερα τινα γνωρίσματα, δι' ὧν καθίστατο ἀδύνατον νὰ τὸν βλάψωσι. Ἀλλ' ἐπῆλθε τέλος ἡ ἡμέρα τῶν Θεοφανείων, τὰ μικρὰ παιδία, πρόδρομοι πάσης ἐπισήμου ἡμέρας, ἀπὸ τῆς παραμονῆς ἀκόμη διέσχιζον τὰς ἀτραποὺς τῶν χωρίων καὶ ἔκρουον τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν, διατυμπανίζοντες :

Ἦλθαν τὰ φῶτα κ' οἱ φῶτες μας
κ' οἱ χαρὲς μεγάλες τ' ἀφέντη μας...

Οἱ ἱερεῖς ἤτοίμασαν τὸν ἁγιασμόν των, καὶ τὴν ἐπαύ-

ριον ἀφοῦ ἐψάλλῃ ἡ δοξολογία, ὁ Σταυρὸς, παρόντος ἀπείρου πλήθους, ἐορτασίμως ἐνδεδυμένου, καὶ ἀναμέσον τῶν ἡμιγύμνων ναυτῶν καὶ λεμβούχων, ἀνυπομόνως ἀναμενόντων τὴν ἱερὰν κατάδυσιν, ἐρρίφθη εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς θαλάσσας καθαγιασὰς τὰ νερά, καὶ οἱ πονηροὶ κ' εὐτράπελοι δαίμονες περίτρομοι ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ πολιοῦ ἱερέως μὲ τὸ σύμβολον τοῦ ἁγιασμοῦ εἰς τὴν χεῖρα, ἔφυγον μὲ ὀρμὴν ἀνέμου, καὶ κατέβησαν εἰς τὰ θέμελα τῆς γῆς ὅπου θὰ μοχθήσωσι καθ' ὅλον τὸν ὑπόλοιπον χρόνον, πριονίζοντες τὸ γιγαντιαῖον δένδρον, τὸ ὑποστηρίζον τὴν γῆν, μυκτηρίζοντες καὶ εἰς αὐτὴν τὴν φυγὴν των ἀκόμη, τὸν πολὺν ἱερέα διὰ τῆς εὐτραπέλου ἐπιφθοῦ των :

Φεύγεστε νὰ φύγουμε
κ' ἔφθασε ὁ Ζουρλόταππας!
μὲ τὴν ἁγιαστουρά του,
καὶ μὲ τὴν βρεχτούρα του·
καὶ θὰ μᾶς ραντίσῃ,
καὶ θὰ μᾶς μαγαρίσῃ!

ΕΠΑΡΧΙΩΤΗΣ

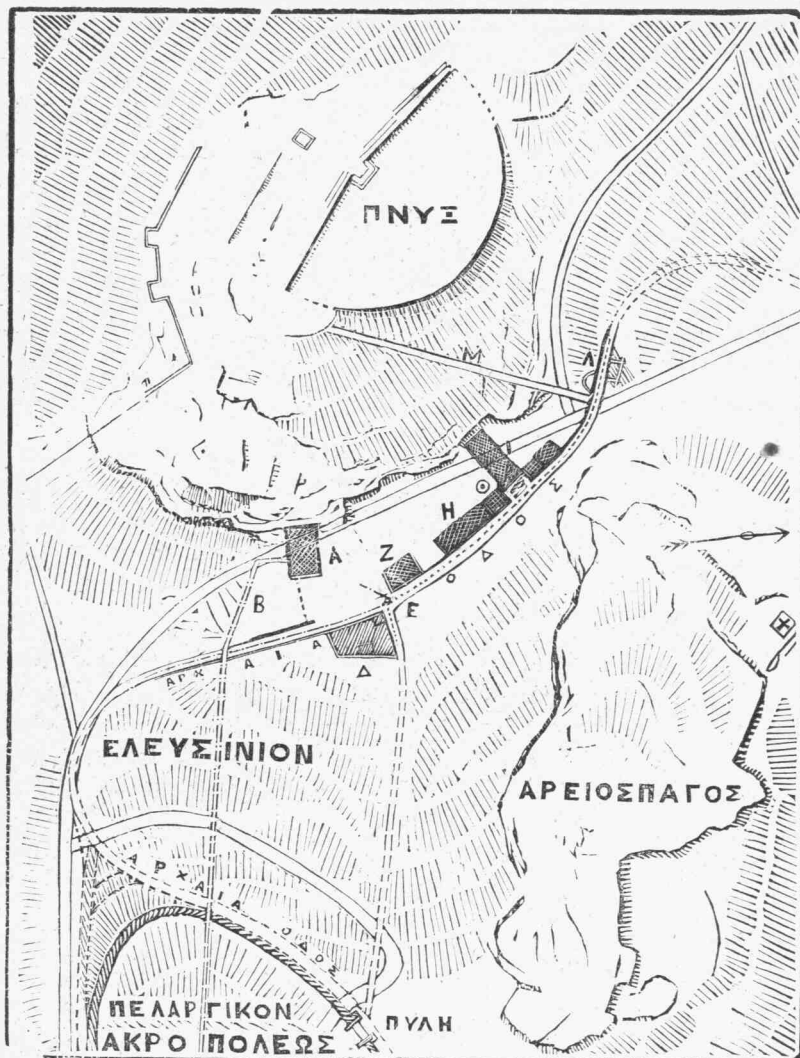
Αἰ παρὰ τὴν Πνύκα ἀνασκαφαί¹

Ἐν τῷ παρατιθεμένῳ σχεδιογραφῆματι, δύναται νὰ παρακολουθήσῃ εὐχερῶς ὁ ἀναγνώστης τὴν πρόδον τῶν περὶ τὴν Ἐνεακρουνὸν ἀνασκαφῶν.

Ἡ σκαπάνη ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν τὸ πρῶτον δεξιόθεν τῆς νῦν ἀμαξίτης κατὰ τὸ στοιχεῖον Α', ἀκριδῶς ὑποκάτω τῆς πρὸς τὸ ἀστεροσκοπεῖον διακλαδιζομένης ὁδοῦ. Λείψανά τινα δεξαμενῆς διεκρίνοντο ἐκεῖ πρὶν ἔτι γίνῃ ἀπόπειρα σκαφῆς τοῦ χώρου, ὅστις ὄντως ἐφαίνετο ὡς καταλληλοτάτη θέσις πρὸς ἀνέγερσιν δεξαμενῆς, δεχομένης τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ ἐν τῷ βράχῳ τῆς Πνυκὸς λαξευτοῦ ὑδραγωγείου, ὅπερ ὑπέρεκεται τῆς νῦν ἀμαξίτης κατὰ τὸ στοιχεῖον Ι. Ὁ χώρος οὗτος ἐκαθαρίσθη μέχρι τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους εἰς μέτρων τινῶν βάθος, ἀλλὰ τὰποκαλυφθέντα λείψανα δεξαμενῶν ἀπεδείχθησαν πολὺ ὑστέρων χρόνων. Ἐν τούτοις ἐνεφανίσθη ἐνταῦθα καὶ τμημά τι τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, ἧς τὴν διεύθυνσιν ἀκριδέστατα εἶχε προϋπολογίσῃ ὁ κ. Δαῖρπελδ. Διήρχετο αὕτη παρὰ τὸ νοτιανατολικὸν ἄκρον τῆς πλατείας τοῦ λεγομένου Θεσείου καὶ διὰ τῆς ἐν τῷ σχεδιογραφῆματι σημειουμένης καμπῆς ἀνήρχετο ἡρέμα μέχρι τοῦ σημείου Α.

Ἐγγὺς τούτου διεκρίνεν ὁ κ. Δαῖρπελδ καὶ ἐκαθάρισε μέχρι τινὸς τὴν ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένην κλίμακα Μ, ἧτις ἔφερε κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ ἄνω εἰς τὴν Πνύκα.

Ὑπερπηδῆσας τὴν νῦν ἀμαξίτην παρεκκολούθησε κατόπιν τὴν ἀρχαίαν ὁδὸν ἔτι νοτιώτερον ἐφ' ἱκανὸν διάστημα. Δεξιόθεν δ' αὐτῆς ἀπεκάλυψε σειρὰν ὀλόκληρον οἰκοδομημάτων τοῦ βου αἰῶνος (Ζ, Η, Θ, Ι.). Καὶ πρῶτον κατὰ τὰ στοιχεῖον Ι ἐπιμήκη λέσχην, ἐκτεινομένην ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ μέχρι τοῦ ἀπέναντι βράχου τῆς Πνυκὸς, παρὰ δὲ τὴν λέσχην μικροσκο-

πικόν τι ἱερὸν ἐκ πωρίνων λίθων καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμόν. Τὸ στοιχεῖον Θ δεικνύει τὴν ὑποθηκευμένην οἰκίαν, τὸ στοιχεῖον Η τὴν μεγάλην οἰκίαν, ἧς ὁ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μετωπιαῖος τοίχος ἔχει μῆκος 25 μέτρων, καὶ τὸ στοιχεῖον τέλος Ζ τὴν οἰκίαν τὴν πωλημένην ἐπὶ ἐξωνήσει (ὥρος οἰκίας πεπραμένης ἐπὶ λύσει) ἀντὶ δισχιλίων δραχμῶν εἰς τινὰ Ἀριστόδημον. Κατὰ τὸ στοιχεῖον Ε ἀπεκαλύφθη σύντομόν ἀνάβασιν πρὸς τὴν πύλην τῆς Ἀκροπόλεως διὰ τοὺς πεζοὺς μόνον. Δεξιόθεν δὲ τῆς νῦν ἀμαξιτῆς ὑπ' αὐτὸν τὸν βράχον τῆς Πνυκῆς εἶχεν ἤδη ἀποκαλύψῃ ὑδρορρόην, εἰς ἣν ἐξέρρεον τὰ δι' ὑπὸνόμου ἐκμαστευόμενα ὑδάτια, ἀποτελοῦντα πάντως μικράν τινα πηγὴν.

Κατὰ τὸ στοιχεῖον Δ ἀπεκαλύφθη ἱερὸν τι τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὡς ἐμαρτύρησαν τὰ ἐν αὐτῷ εὑρεθέντα ἀνάγλυφα. Τοῦτο κεῖται ἀριστερόθεν τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, ἐλπίγον δὲ περαιτέρω (νοτιώτερα) ἀνευρέθησαν οἱ δύο τάφοι καὶ ὑδραγωγεῖον ἐκ πηλίνων σωλήνων ἀρχαίας ἐξαιρέτου κατασκευῆς, ὅπερ ἐκ δυσμῶν ἔφερε τὸ ὕδωρ πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦτο πιθανῶς καὶ τὸ Ἐλευσίνιον. Ἐντεῦθεν ἡ διεύθυνσις τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ περὶ τὸ Ἐλευσίνιον καὶ παρὰ τὸ Πελαργικὸν μέχρι τῆς πρὸς βορρᾶν νεοῦσης πύλης τῆς Ἀκροπόλεως ἀσφαλίστατα δύναται νὰ σημειωθῇ.

Κατὰ τὸ στοιχεῖον Β ἀπεκαλύφθη ἐνωρὶς ἤδη τμήμα μεγάλου ἐκ πωρίνων ὀγκολίθων ὑδραγωγείου. Ἐνταῦθα εἶχεν ἀναζητήσῃ αὐτὸ ὁ κ. Δαῖρπφελδ, ἐδηγηθεὶς ἐκ τῆς ἀπέναντι ἐν τῷ βράχῳ τῆς Πνυκῆς ἐλλειψοειδοῦς

διατρήσεως, δι' ἧς προφανῶς διήρχετο ὑδραγωγός. Ἡ τύχη ἐφάνη ἐνταῦθα εὐμενεστάτη εἰς τὸν ἐρευνητὴν. Τὸ ὑδραγωγεῖον ὑπῆρχε, καὶ μολοντί ὁ ὑπολογισμός ἐτι προῦχῶρει τοῦτο ἔτι δυτικώτερα καὶ βορείως διὰ τῆς διατρήσεως ἐκείνης ἵνα ἐκβάλῃ εἰς δεξιὰ κρήνην καὶ κρήνην τινὰ ὑπερθεῖν τοῦ σημείου I, ἀπεδείχθη κατόπιν ἐσφαλμένος, ἀλλ' ὅμως τὸ εὖρημα ἐκεῖνο εἶχεν ἀνυπολόγιστον ἀξίαν διὰ τὸν ἐρευνητὴν ἦτο ἀληθῶς τὸ πᾶστω αὐτοῦ. Καὶ ἡ κατασκευὴ τοῦ ὑδραγωγείου τούτου οὐδεμίαν εἰς τὸν παρατηρητὴν ἄφινεν ἀμφιβολίαν ὅτι ἐνταῦθα ἐπρόκειτο περὶ σπουδαίου ἔργου, τοῦ ὅπου ἡ συμπλήρωσις ἔπρεπε νὰ εἶνε δεξιὰ μεν σημαντικὴ καὶ κρήνη ἀξιολογωτάτη. Ἡδυνάτο τις ν' ἀμφιβάλῃ μόνον ἂν ἐνταῦθα ἀκριβῶς ἢ ὀλίγον ἢ πολὺ κατωτέρω ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ αὕτη. Ὁ ἐν τῷ βράχῳ τῆς Πνυκῆς λελαξευμένος ὁχετός, ἐξακολούθησις τῆς διατρήσεως ἐκείνης, καταλήγων, ὡς παρετηρήσαμεν ἄλλοτε, ἀκριβῶς ὑπερθεῖν τοῦ σημείου I, καθίστα ἀποδεκτὴν μίαν καὶ μόνον γνώμην ὅτι ἀκριβῶς κατὰ τὸ σημεῖον τοῦτο ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ βράχου τῆς Πνυκῆς ἀνάγκη ἦτο νὰ ζητηθῇ ἡ δεξιὰ κρήνη. Καὶ ὅμως παραδόξως οὐδὲν ἴχνος αὐτῆς ἀνεφαίνετο ἐνταῦθα! Ὅπισθοδρομήσας τις ἐπὶ πλεονέκτε κατὰ τὸ φαινόμενον εἰς τὰς ἐργασίας

ἀλλ' ἡ πεποίθησις καὶ ἐπιμονὴ τοῦ ἐρευνητοῦ δὲν ἐκλονήθησαν ἐκ τούτου διόλου. Μίαν ἡμέραν μοι εἶπε τότε ὁ κ. Δαῖρπφελδ: «ἕως ἐδῶ ποῦ ἔφθασα, δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ σταθῶ ἢ κρήνη εἶν' ἐδῶ! Ἄν κουρασθῶ ἐγώ, θὰ τὴν εὕρῃ αὐριοῦ ἄλλος ἐδῶ ὑπὸ τοὺς πόδας μου καὶ θὰ γελᾷσῃ διότι δὲν ἔσκαψα καὶ ὀλίγον παρέκει.»

Δύο-τρεῖς ἡμέρας ἀργότερα ἀπεκάλυπτε τούτοις δύο τάφους καὶ ἐγγὺς τοῦ μεγαλειτέρου τὸ ὑδραγωγεῖον ἐκεῖνο, τὸ ἐκ τῶν λαμπρῶν πηλίνων σωλήνων, λεπτῶν, χαριεστάτων, διὰ χυτοῦ μολύβδου ἐρμητικῶς συγκλειόντων τὰς συναρμογὰς, περιτταίνουμένων κατὰ τὰ στόμια ὑπὸ χρωματιστῶν παχειῶν γραμμῶν, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν βερνικωμένων ἵνα μὴ διὰ τῶν πόρων διαχωρῇ τὸ ὕδωρ. Συγχρόνως ἤρευνα παρὰ τὸ σημεῖον Β ἐπὶ τῆς σημερινῆς ἀμαξιτῆς καὶ εὕρισκον ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἐτελευτα τὸ μέγα ἐκ πωρίνων ὀγκολίθων ὑδραγωγεῖον, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἔφερον τὸ ὕδωρ ὀλίγα μέτρα κατωτέρω ἐπ' αὐτῆς τῆς σημερινῆς ἀμαξιτῆς πηλίνου σωλήνης ὅμοιοι πρὸς τοὺς πρώτους εἰς διακλάδωσιν τινα μεταγενεστέρων ὑδρορροῶν, ὧν ἡ παρὰ τὸν βράχον τῆς Πνυκῆς βαίνουσα ἀπεδείχθη πρὸς τὴν διάτρησιν ἐκείνην αὐτοῦ χωροῦσα, περὶ ἧς κατ' ἀρχὰς ἐπίστευσεν ὅτι ἐλαξεύθη χάριν τοῦ μεγάλου ὑδραγωγείου. Τὸ ἔργον τοῦτο καταδείχθη μεταγενέστερον ὅν, ἀλλ' ἡ παλαιστάτη δεξιὰ κρήνη ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν πηλίνων ὑδραγωγῶν κατὰ τὸ σημεῖον Α, 10 μέτρων τὸ μῆκος, πλατυνθεῖσα καὶ βαθύτερον σκαφεῖσα ἐν ὑστέροις χρόνοις. Ἡ κρήνη ἡ Ἐννεάκρουρος ἦτο ἐνταῦθα.

Πρὶν κατασκευασθῇ αὕτη γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Θουκυδίδου, ὡς παρατηρήσαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ, ὅτι ἡ ἐκ τῶν ὑδατίων πάντως τοῦ βράχου, κατασταλαζόντων εἰς τεχνητάς ὑπονόμους, σχηματιζομένη πηγὴ, ἡ Καλλιρρόη, παρείχετο τὸ ἀσθενές της νᾶμα εἰς τοὺς παναρχαίους Ἀθηναίους, ὀλίγον κατωτέρω τῆς πύλης τῆς τότε μικροπόλεως τῶν. Καὶ ὅταν κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας ἐστέρεινε καὶ αὕτη, φρέατα ἐγγὺς ἀνορυθνέντα ἀντικαθίστων αὐτήν. Δύο τοιαῦτα φρέατα εὐρέθησαν ἐνταῦθα, τὸ μὲν παρὰ τὴν δεξαμενὴν Α, τὸ δὲ παρὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον. Τὰ φρέατα ταῦτα κατεχώσθησαν κατόπιν ὅταν ὁ Πεισιστράτος κατασκεύασε τὴν Ἑννεάκρουνον καὶ ὅτι τοῦτο πράγματι συνέβη ἀποδεικνύουσι τὰ θραύσματα ἀγγείων τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὰ ὅποια καὶ μόνον εὐρέθησαν μεταξὺ τῶν ἐν τῇς φρέασι χωμάτων. Καὶ τοῦτο ἄρα προσέρχεται ὡς νῆα ἀποδείξεις τοῦ ὅτι ἐπὶ Πεισιστράτῳ πλουσιοπάροχος τις κρήνη κατέστησε περιττὰ ὅπως τὴν πρῶην Καλλιρρόην, οὕτω καὶ τὰ φρέατα ἐκεῖνα. Ἄλλως δὲν ἤθελον καταχωσθῇ ταῦτα ἀκριβῶς κατὰ τοὺς χρόνους τούτους.

Αἱ ἀνασκαφαί, ἃν καὶ ἐγγίξουσιν ἤδη εἰς τὸ τέρμα των, δὲν ἐτελείωσαν ὅμως ἀκόμη.

ΓΕΩΡ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Συνεδρίασις τῆς 21 Δεκεμβρίου 1892. — Διελέγχθησαν ὁ ἐν Ἰνσβρουκ τῆς Αὐστρίας καθηγητῆς κ. E. Reisch περὶ τοῦ Ἡφαίστου τοῦ Ἀλκαμένους, ὁ κ. G. von Hiller περὶ ἐπιγραφῶν τῆς Ρόδου, ἐν αἷς μνημονεύονται καλλιτέχναι Ρόδιοι, καὶ ὁ διευθυντῆς τῆς σχολῆς κ. Δαίρπελδ περὶ τῶν παρὰ τὴν Ἑννεάκρουνον ἀνασκαφῶν. Ὁ κ. Reisch ὠρίθη ἐκ τῆς ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῆς συναγωγῆς Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν ὑπ' ἀρ. 319 ἐπιγραφῆς, ἐν ᾗ γίνεται λόγος περὶ τῆς γενομένης δαπάνης κατὰ τὴν ἀνέγερσιν δύο ἀγάλματων καὶ δὴ ὠρισμένως μνημονεύεται «μισθὸς τοῖς ἐργασμένοις τὸ ἄνθεμον ὑπὸ τὴν ἀσπίδα». Τὰ δύο ταῦτα ἀγάλματα («μισθὸν τῷ εἰσαγαγόντι τὸ ἀγάλματι καὶ στήσαντι ἐν τῷ νεῷ») φέρεται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ) ὑποθέτει ὁ κ. Reisch στηθέντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἀσπίδα εἰς τῆς Ἀθηνῶν ἀναφῶν, πιθανώτατα εἰκάζει ὅτι πρόκειται περὶ τῆς παρεστηκυίας τοῦ Ἡφαίστου Ἀθηνᾶς ἐν τῷ ὑπὲρ τὸν Κεραμεικὸν (τὴν ἀγορὰν δηλονότι τῶν Ἀθηνῶν) καὶ τὴν βασιλείον στοὰν κειμένῳ ναῷ τοῦ Ἡφαίστου, ὅστις κακῶς νῦν φέρεται τοῦ Θησέως τὸ ὄνομα (Παυσαν. I 14, 5). Ὁ ναὸς οὗτος ἔκειτο ἐν τῇ συνοικίᾳ τῶν Χαλκῶν, ὀλίγους καὶ ἥμερον ἐκεῖ που ἔχουσιν ἰδρυμένα τὰ ἐργαστήρια, καὶ ἡ θέσις αὕτη ἐξηγεῖ τὸν συνδυασμὸν τῶν δύο προστατῶν θεοτήτων τῆς τάξεως ταύτης τῶν βιομηχανίων Ἀθηναίων. Τὸ ἀγάλμα τοῦτο τῆς Ἀθηνᾶς ἦρτε κατόπιν ὁ λαὸς ν' ἀνεύρῃ μεταξὺ τῶν σωζομένων τύπων αὐτῆς καὶ διὰ μακρὸν τὰ τοῦ θέματος τούτου ἀναπτύξας καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ τύπος αὐτῆς ἐπανέρχεται ὄντως ἐν τῇ Βορρησίᾳ Ἀθηνᾶ. Ταύτης ἡ ἀσπίς στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὑπ' αὐτὴν δὲ παρατηρεῖται ἄνθεμον. Τοιουτοτρόπως συσχετίζει πρὸς τοῦτο τὸ ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἐκείνῃ ἐπιγραφῇ ἀναφερόμενον ἄνθεμον. Ἀλλ' ὁ ναὸς τοῦ Ἡφαίστου σώζεται εὐτυχῶς ἐτι, καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐστοχάσθη, προτείνει ὁ κ. R. νὰ γίνῃ νῦν, ν' ἀνασκαφῇ δηλονότι τὸ ἔδαφος τοῦ σηκοῦ παρὰ τὸν δυτικὸν τοίχον πρὸς ἀνέυρεσιν τῶν θεμελίων τοῦ βράθρου τοῦ ἀγάλματος. Ἄν ἐπὶ τοῦ βράθρου τούτου ὄντως ἴσταντο τῶν δύο θεῶν τὰ ἀγάλματα, τοῦτο θ' ἀποδειχθῇ ἡμέσως ἐκ τοῦ σχήματος καὶ μεγέθους αὐτοῦ. Ὁ κ. Δαίρπελδ ἀνεκοίνωσε διὰ τοῦτο ἡμέσως εἰς τοὺς παρόντας ὅτι ἡ σχολὴ θὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως πρὸς ἐξερεύνησιν τοῦ χώρου τούτου. — Ὁ κ. von Hiller ἀνευρίσκει ἐν Ροδίαις ἐπιγραφαῖς σειράν καλλιτεχνῶν ἀρχαίων κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ πρώτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος, ἀνηγόντων ἐπομένων εἰς ἄλλην ἐποχὴν ἢ ἐκείνην

εἰς ἣν ἄλλοι σοφοὶ συμπεριέλαβον πάντας τοὺς καλλιτέχνας τῆς Ρόδου, τὴν ἀπὸ τοῦ 220 μέχρι τοῦ 168 πρὸ Χριστοῦ. Ἀμφοτέρων τῶν ῥητόρων τὰ θέματα ἦσαν πραγματεῖαι διεξοδικαὶ πλήρεις λεπτομερειῶν ἐπιστημονικῶν καὶ συμβολῶν σπουδαίων εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης. — Ὁ κ. Δαίρπελδ ἐσημείωσε τὴν ἀνεύρεσιν δύο φρεάτων καταχωσθέντων ἤδη κατὰ τὸν βον π.Χ. αἰῶνα, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐν τοῖς χωμασιν αὐτῶν θραύσματα ἀγγείων τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸ κτίσμα τοῦ Πεισιστράτου κατέστησε τὰ φρέατα ταῦτα περιττά, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τόσον ἐνωρίς κατεχώσθησαν. Τοιουτοτρόπως νέον τεκμήριον προστίθεται εἰς βεβαίωσιν περὶ τῆς κατὰ τὸν χρόνον τούτον ὑπάρξεως τῆς Ἑννεάκρουνης, ἧς τὴν θέσιν μαρτυροῦσι τὸ τε μέγα ἐνταῦθα τελευτὸν ὕδαγωγεῖον καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ εἰς παρακειμένην κατεστραμμένην δεξαμενὴν τὸ ὕδωρ φέροντες πηλῖνοι ἀρχαιότατοι σωλῆνες.

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΥΓΙΕΙΝΗ

Ὁ Πetteνκόφερ περὶ χολέρας.

Εἰς τὴν Ἱατρικὴν ἐταιρίαν τοῦ Μονάχου ὁ διάσημος καθηγητῆς τῆς Ὑγιεινῆς Petteνκόφερ ὠμίλησε περὶ χολέρας, ἐξέθηκε δὲ τὰς ἐν Ἀμβούργῳ παρατηρήσεις του, καὶ ἀνέπτυξε τὰ ἐξ αὐτῶν ἐπιστημονικὰ πορίσματα. Ὁ Petteνκόφερ νομίζει τὴν περὶ μεταδόσεως θεωρίαν ἐντελῶς σαθράν. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἤδη ἐξέφερον οὗτος τὴν γνώμην, ὅτι ἡ χολέρα γεννᾶται ἐξ εἰδικοῦ σπέρματος, ὅπερ ὅμως μόνον ὑπὸ τινος συνθήκας, αἵτινες καλοῦνται ὑπ' αὐτοῦ τοπικαί, χρονικαί, καὶ ἀτομικαί προδιαθέσεις, δύναται ν' ἀναπτύχθῃ. Μὲ αὐτὴν τὴν γνώμην ὅμως δὲν συμφωνοῦσιν αἱ ιδιότητες τοῦ ὑπο τοῦ Κῶν ἐν τοῖς ἀποχωρήματι τῶν χολερίων τῶν εὐρεθέντος κομματσοιδῶς βακτηριδίου· τὸ ἐν λόγῳ βακίλλιον δὲν δύναται ὡς ἐκ τούτου νὰ εἶνε μόνον αὐτὸ ὁ πρόξενος τῆς χολέρας. Ὅπου ἡ χολέρα παρίσταται ἐπιδημικῶς, ὑπάρχει ἀναγκαιῶς τοπικὴ προδιαθέσις. Ἀτομικὴ προδιαθέσις ἄνευ τοπικῆς προδιαθέσεως δὲν φέρει ἐπιδημίαν χολέρας. Ἡ δὲ τοπικὴ προδιαθέσις εὐνοεῖ μὲν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς χολέρας, ἀλλὰ τὴν ἀτομικὴν προδιαθέσιν δὲν μεταδίδει.

Ὅτι τὸ κομματσοιδῶς βακτηρίδιον δὲν ἰσχύει μόνον αὐτὸ νὰ γεννήσῃ χολέραν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ (κατὰ τὸν Petteνκόφερ πάντοτε) μόνον διὰ πειραμάτων μολυσμοῦ δι' αὐτοῦ ἐπ' ἀνθρώπου, ὅστις ἐξ ὅλων τῶν ἐπὶ γῆς πλασμάτων μόνος εἶνε ἐπιδεκτικὸς χολέρας. Ἀνάγκη ὅμως ὅπως τὰ πειράματα τοῦ μολυσμοῦ γίνωσιν εἰς μέρος ὅπερ ἡ ἔχει ἀποδειχθῇ ἐλεύθερον χολέρας, ὅπως τὸ Λυὼν, ἡ Στουτγάρδη κτλ., ἡ εἰς μέρος τὸ ὅποιον καὶ ἐν ἀκόμῃ ἄλλοτε πρὸς καιρὸν ἦτο ἐπιδεκτικὸν χολέρας, πρὸς τὸ παρὸν δὲν εἶνε, ἐκεῖ δηλ. ὅπου τὸ χολερίκον σπέρμα δὲν δύναται νὰ διαδοθῇ, ὅπως π. χ. εἰς τὸ Μόναχον κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Ἐκ τούτων ὁρμώμενος ὁ Petteνκόφερ κατέπλε μέγαν ἀριθμὸν κομματσοιδῶν βακτηριδίων, τὰ ὅποια εἶχε προμηθευθῇ ἐκ προσφάτου καλλιτεργείας τοῦ καθηγητοῦ Γάφκου ἐξ Ἀμβούργου· μετὰ τὸν Petteνκόφερ τὸ αὐτὸ πείραμα ἔκαμαν ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ ὁ καθηγητῆς Ἑμμερχ. Οἱ δύο πειραματισταί, μολοντί πρότερον ἐξουδετέρωσαν τὸ γαστρικὸν ὕγρὸν τοῦ στομάχου των, οὔτε ἔμετον οὔτε διάρροϊαν ἔσχον. Ἡ γενικὴ των κατὰστασις διέμενεν ἀδολοφῆς, εἶχον ἐξαίρετον ὄρεξιν, καὶ οὐδαμῶς διάρροϊαν. Ἡ μικροβιολογικὴ ἐξέτασις τῶν ἀποχωρημάτων ἀπέδειξε πληθὺν βακτηριδίων χολέρας.

Μὲ μόνον τὰ χολερίκα βακίλλια ἀλλὰς δὲν δύναται κατὰ τὸν Petteνκόφερ νὰ ἐξηγηθῇ καὶ μία ὁλόκληρος σειρά βεβαίων ἐπιδημικῶν περιστατικῶν, π. χ.